

2. RENESANCE (16. století)

V 16. století se do Čech rozšířil nový umělecký a stavební sloh – **renesance**.

3 V jakém slohu se stavělo před příchodem renesance?

Románské a gotické stavby byly převážně církevní (rotundy, baziliky, chrámy). V **renesančním slohu** se stavěly většinou **stavby světské**. Šlechtici si **přestavovali hrady na zámky** nebo budovali **zámky nové**. Zámky obklopovaly pečlivě upravené zahrady a parky. **Ve městech si šlechta stavěla honosné domy zvané paláce**. Tato nová obydlí byla pohodlnější, prostornější a světlejší než tmavé a studené hrady. Také **měšťané** si dávali stavět nebo přestavovat své **domy v renesančním slohu**.

4 Jaký je na první pohled rozdíl mezi románskou a gotickou stavbou?

Jak poznáme renesanční stavbu:

- renesanční stavby nejsou tak vysoké jako stavby gotické, rozkládají se víc **do šířky**;
- zámky a paláce mají **nádvoří s krytými chodbami zakončenými oblouky**;
- domy měšťanů jsou zakončeny **bohatě zdobenými štíty**;
- **fasády** domů jsou ozdobeny **malbami** nebo obrazci vyškrabávanými do vlhké omítky;
- **okna** mají **tvár obdélníku**.

renesanční domy na náměstí v Telči

5 Které znaky renesance vidíte na fotografii domů v Telči?

Vystříhnete z papíru tvar okna typický pro románský, gotický a renesanční sloh. Všechna tři okna porovnejte a řekněte, čím se od sebe odlišují.

RENEŠANČNÍ MÓDA

V každé době velí móda nosit něco jiného. Renesanční oblečení šlechticů a bohatých měšťanů bylo honosné a nákladné. Oděvy se šily z drahých látek – **brokátu, hedvábí a sametu**.

Muži nosili krátké kabátky a kolem krku velké kulaté našasené a naškrobené **límce** zvané okružní. Krátké **vycpané kalhoty** vypadaly jako balony.

Bohatým dámám nařizovala móda oblékat **nařasené sukně** a pod ně **spodničku s obručí**. Horní díl šatů s **ozdobnými rukávy** těsně obepínal postavu. Nezbytným doplňkem byl, stejně jako u mužů, našasený tvrdý kulatý límec. Vlasy přikrýval vyšívaný závoj nebo síťka.

Oblečení prostých lidí bylo, stejně jako v předešlých dobách, **jednoduché**.

renesanční oblečení šlechty

zámek – **chateau** [šatəu]

Za čas se naučili pravěcí lidé **oheň rozdělovat**. Nejprve křesáním dvou kamenů o sebe. Později způsobem, jaký popisuje následující úryvek.

Kopčem vytáhl z hromady chvojí kousek dřeva, smolný úlomek borové větve. Zkusí jej provrtat. Půjde to asi, dřevo je pěkně vyschlé... Vzal smrkovou hůlku mezi natažené dlaně a vrtěl s ní. V podloženém dřevě se vyrýval maličký důlek a plnil se černým práškem... z dolíčku se trošku kouřilo. V záblesku okamžitého nápadu ovinul hůlku tětvou luku. Přidržel hůlku u zčernalé jamky v borovém dřevě a začal usilovně lukem tahat sem a tam. Hůlka se v dolíčku rychle točila... brzo se z jamky kouřilo... Rozčilený Kopčem strhl z Veverčákovy čepice několik ozdobných per a přistrčil je k jamce. Zdlouha foukal – najednou peříčka chytla – a zahořel plamének... Oheň – oheň!

(Eduard Štorch: Lovci mamutů)

Rozdělte se na skupiny – „tlupy“. Každá tlupa si do příští hodiny přinese suchou kůru a dřevěný luk. Jako tětva poslouží provázek. Pod dozorem vyučujícího se pokuste venku rozdělat oheň stejným způsobem, jako to dělali pravěcí lidé.

Ze starší doby kamenné se na našem území našly a dochovaly umělecké výtvořky pravěkých lidí – např. **sošky zvířat a žen, rytiny na kostech**. Pocházejí hlavně z jižní a severní Moravy a z okolí Prahy.

Z U obce Dolní Věstonice na jižní Moravě bylo objeveno tábořiště pravěkých lidí. Archeologové zde vykopali ohniště, zbytky obydlí, hroby, šperky, sošky, kosti stovek mamutů a také nejzáčnejší nález – hliněnou sošku ženy, kterou nazvali **Věstonická venuše**.

pravěká soška medvěda

Zjistěte, jaká jména dali archeologové soškám venuší z Mašovic.

Z V Brně můžete navštívit pavilon Anthropos věnovaný pravěku. Největší atrakcí v něm je model mamuta v životní velikosti.

Věstonická venuše (pohled zepředu a zezadu)

6 Myslíte, že sošky zvířat a rytiny na kostech k něčemu sloužily, nebo je pravěcí lidé vytvářeli pro zábavu?

Na nástěnné mapě České republiky si společně ukažte Prahu, jižní Moravu a Dolní Věstonice.

Zopakujte si:

1. a) Jak se nazývá nejstarší období dějin?
b) Jak toto období dělíme?
2. Čím se pravěcí lidé ve starší době kamenné živili?
3. Z čeho pravěcí lidé vyráběli zbraně a nástroje?
4. Jak se pravěcí lidé mezi sebou dorozumívali?
5. Proč pravěcí lidé nemohli žít osamocně?
6. Jaký objev pravěkým lidem významně usnadnil život?
7. Jmenujte příklady uměleckých výtvořů z období pravěku.

obydlí lidí v pravěku – jednoduchý přístřešek z větví a kůží

rozdělat oheň – **make a fire** [meik ə faɪə]